

Danuta Mucha

Udział Polaków w wojnach niepodległościowych Wenezueli (1806–1821)

Niepodległość i Pamięć 25/2 (62), 15-26

2018

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Danuta Mucha

Uniwersytet Jana Kochanowskiego

Udział Polaków w wojnach niepodległościowych Wenezueli (1806–1821)

Słowa kluczowe

Ameryka Południowa, hiszpańskie imperium kolonialne, Wenezuela, wojny, niepodległościowe (1806–1821), Miranda i Bolivar, Polacy w walkach wyzwoleniczych

Streszczenie

Na początku XIX wieku niektóre narody Ameryki Południowej (w tym Wenezuela) rozpoczęły wieloletnie wojny wyzwolenicze z Hiszpanią. W tych kampaniach niepodległościowych uczestniczyli również Polacy. Byli to przeważnie oficerowie i zwykli żołnierze – uczestnicy wojen napoleońskich. W Wenezueli walczyli odważnie i ofiarnie (w latach 1806–1821) pod komendą dwóch najwybitniejszych generałów: Francesco de Mirandy i Simóna Bolívara. W artykule zaprezentowano sylwetki kilku polskich oficerów (m.in. Gustawa Berguda, Izydora Borowskiego, Filipa Marcinkowskiego i Michała Roli Skibickiego), którzy za waleczność zdobywali wysokie stopnie oficerskie oraz zyskiwali wdzięczność narodu wenezuelskiego.

Wenezuela – państwo w północnej części Ameryki Południowej, nad Oceanem Atlantyckim. Od zachodu graniczy z Kolumbią, od południa z Brazylią, od wschodu z Gujaną. Tereny dzisiejszej Wenezueli w okresie prekolumbijskim zamieszkałe były przez różne grupy Indian. Kraj ten został odkryty dla Europy przez Krzysztofa Kolumba w czasie jego trzeciej podróży, odbytej w 1498 roku¹. Od XVI wieku tereny Wenezueli były kolonizowane przez Hiszpanów, którzy na swoich hacjendach zatrudniali niewolników murzyńskich przywożonych z Afryki². Ograniczanie samodzielności gospodarczej i handlowej Wenezueli przez Hiszpanię spowodowało opór kreolskich plantatorów i hodowców, którzy dążyli do uniezależnienia się od obcego dyktatu.

Taka była geneza trwających od połowy XVIII wieku spisków antyhiszpańskich. To właśnie Wenezuela na przełomie XVIII i XIX stulecia stała się krajem aktywnie spiskującym. Zakładane tu tajne stowarzyszenia, zrzeszające ludzi różnych warstw społecznych (w tym także Murzynów i Mulatów), wysuwały radykalny program niepodległościowy, domagający się proklamowania Republiki Wenezuelskiej, zniesienia niewolnictwa, likwidacji podatków, wolności handlu i innych przywilejów należnych wolnemu państwu³.

Dopiero na początku XIX stulecia zaistniały korzystniejsze warunki do rozpoczęcia kolejnej akcji wyzwolenczej. Inicjatywa wyszła od za-

¹ *Nowa Encyklopedia Powszechna PWN*, t. 6, Warszawa 1997, s. 695. W 1501 roku włoski żeglarz Amerigo Vespucci (od jego imienia pochodzi nazwa „Ameryka”) na statku portugalskim dotarł do jeziora Maracaibo i ujrawszy osady nadwodne Indian zbudowane na wybrzeżu morskim nazwał te tereny „małą Wenecją”, czyli Wenezuelą, stąd wziął nazwę cały kraj. Od 1556 roku Wenezuela weszła w skład Wicekrólestwa Peru, a od 1717 roku – Wicekrólestwa Nowej Granady.

² Tereny Wenezueli były penetrowane przez konkwistadorów, podróżników i awanturników poszukujących tutaj fikcyjnego Eldorado (El Dorado) – legendarnej krainy pełnej złota. Szukano jej bezskutecznie nie tylko w Wenezueli, ale także w całej Ameryce Południowej (m.in. na dnie jezior).

³ Wielki wpływ na radykalizację poglądów spiskowców wywarło Oświecenie francuskie oraz Wielka Rewolucja Francuska. Pod ich wpływem doszło do powstania niewolników murzyńskich (1795), do których przyłączyła się część Mulatów i Indian; insurekcja została szybko stłumiona przez wojsko. W dwa lata później, z inspiracji grupy deportowanych do Wenezueli republikanów hiszpańskich zawiązał się spisek, kierowany przez Jose Marię de España i Manuela Guala. Również i ta próba rewolty została stłumiona, a jej uczestnicy aresztowani.

możnego i wykształconego Kreola, który w armii hiszpańskiej dosłużył się stopnia pułkownika. Był nim Francesco de Miranda (1750–1816) – niegdyś walczący o niepodległość Stanów Zjednoczonych, a następnie aktywny uczestnik Wielkiej Rewolucji Francuskiej⁴. Już wtedy zaczął myśleć o niepodległości kolonii hiszpańskich w Ameryce Południowej. W tym celu odbył podróż po Europie (1785–1789), starając się pozyskać ówczesnych władców do swych planów niepodległościowych. W Kaniowie nad Dnieprem gościł przez kilka dni u ostatniego króla Rzeczypospolitej – Stanisława Augusta Poniatowskiego, który go uznał za niezwykłego człowieka⁵.

Na przełomie 1805 i 1806 roku, przy współdziałaniu Anglii i poparciu Stanów Zjednoczonych powstał plan lądowania ekspedycji złożonej z trzech okrętów liczących dwustu członków załogi. Wśród nich było kilku Polaków, m.in. oficer Gustaw Adolf Bergud (1772–1806). Był on emigrantem politycznym, który opuścił Polskę po jej upadku (1795). Udał się do Stanów Zjednoczonych, gdzie zmienił nazwisko (nie znamy jego nazwiska rodzowego). W Nowym Jorku został zwerbowany przez Mirandę i trafił do szeregów Wyzwoleńczej Armii Wenezuelskiej. To właśnie on był organizatorem wyprawy morskiej Mirandy ku brzegom Wenezueli w 1806 roku. Jednakże po nieudanym desancie w Puerto Cabello jeden z okrętów wpadł w ręce Hiszpanów, którzy skazali na śmierć kilku oficerów. Wśród nich znalazł się także Bergud, oskarżony o bunt. Prowadzono go na śmierć w tym czasie, gdy na dziedzińcu zamkowym płonął żółto-niebiesko-czerwony sztandar Mirandy (obecnie sztandar Wenezueli). Stojąc na szafocie polski skazaniec miał wypowiedzieć następujące słowa: „Wkrótce nasza sprawa zwycięży, a ten sztandar, który dzisiaj zostanie spalony, będzie powiewał zwycięsko na tym samym miejscu”⁶.

⁴ Nazwisko Mirandy zostało umieszczone na Łuku Triumfalnym, zbudowanym w Paryżu w czasach Pierwszego Cesarstwa. Napoleon I miał się następująco wyrazić o Mirandzie: „Don Kichot, który nie jest szaleńcem, lecz w którego sercu płonie święty ogień”. Zob. *Francisco de Miranda*, https://pl.wikipedia.org/wiki/Francisco_de_Miranda [dostęp: 23.04.2018].

⁵ *Polska–Wenezuela. Historia i współczesność*. Tekst i opracowanie M. Szczepańczyk, <http://Caracas.msz.gov.pl/resource/49278e67e2-4e4c-8f49-69b9682fcfd1:J-CR>; [dostęp: 19.04.2018].

⁶ *Polska–Wenezuela...*, op. cit. Pięć lat później trójkolorowy sztandar Mirandy został

W oddziałach wyzwoleniczych Mirandy walczył także inny Polak – oficer Filip Maurycy Marcinkowski (1785–1854) – znany także w Wenezueli pod nazwiskiem Felipe Mauricio Martín⁷. Urodził się w Warszawie, ale do szkół uczęszczał w Anglii. Później służył w brytyjskiej marynarce wojennej (1803–1807). Prawdopodobnie uczestniczył w bitwie morskiej pod Trafalgarem jako członek załogi okrętu flagowego admirała Nelsona. W 1810 roku znalazł się w armii generała Mirandy i walczył w oddziałach powstańczych jako oficer kawalerii. Brał udział w dwóch wyprawach wojennych Mirandy, a następnie przyłączył się do ruchu republikańskiego i walczył przeciwko oddziałom interwencyjnym hiszpańskiego generała Juana Domingo de Monteverde. Po upadku I Republiki Wenezuelskiej w 1812 roku⁸ Marcinkowski początkowo ukrywał się w Nowej Granadzie, a następnie zaoferował swe usługi wojskowe następcy Mirandy – Simonowi Bolívarowi (1783–1830), który stał się wkrótce bohaterem wojen z Hiszpanią o niepodległość Ameryki Południowej⁹.

Bolívar urodził się w bogatej rodzinie kreolskiej, otrzymał staranne wykształcenie w duchu oświeceniowym, odbył podróże po Europie

zatknięty na murach zamku San Felipe jako symbol zwycięstwa. W miejscu stracenia Berguda wznosi się pomnik El Águila, gdzie wyryte jest jego nazwisko. W 2006 roku staraniem ambasadora RP, wspieranego finansowo przez władze wenezuelskie, stanął pomnik Berguda obok pomnika Mirandy na placu Braterstwa w Puerto Cabello. O Bergudzie (inna forma nazwiska Burgudd lub Bergadd) nic prawie nie wiemy.

⁷ O Marcinkowskim zob. J. Retinger, *Polacy w cywilizacjach świata do końca wieku XIX*, Warszawa 1937, s. 174; J. Drohojowski, *Polacy w Meksyku, Ameryce Środkowej i krajach andyjskich w XIX i XX wieku*, „Dzieje Najnowsze” 1972, nr 2, s. 107; T. Łepkowski, *Martin (Marcinkowski) Filip Maurycy*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 20, Wrocław 1975, s. 80; D. Mucha, *Polacy w Ameryce Łacińskiej. Słownik bibliograficzny*, Łódź 2016, s. 120–121.

⁸ W lipcu 1811 roku Kongres wenezuelski uchwalił Akt Niepodległości, a w następnym miesiącu zatwierdzono konstytucję Konfederacji Stanów Wenezueli. Przeciwko młodej republice wystąpiły hiszpańskie oddziały interwencyjne Monteverdego oraz kler i część ludności kolorowej, niezadowolonej z władzy bogatych Kreolów. W starciu z przeważającymi siłami wojskowymi Miranda skapitulował i dostał się do niewoli hiszpańskiej, gdzie zmarł w więzieniu. Zob. T. Łepkowski, *Wojny o niepodległość (1801–1825)*, [w:] *Dzieje Ameryki Łacińskiej*, t. 1, 1750–1870/1880 pod red. T. Łepkowskiego, Warszawa 1977, s. 203.

⁹ T. Łepkowski, *Simon Bolívar*, Warszawa 1976.

Zachodniej i po powrocie do ojczyzny poświęcił się walce o niepodległość Wenezueli i całej Ameryki hiszpańskiej. Był człowiekiem inteligentnym, odważnym, wytrwałym i ambitnym, żądnym sławy, ale też bezwzględny i nieustępliwy. W czasach I Republiki Wenezuelskiej (1811–1812) wykazał się nieprzeciętnym talentem strategicznym i dowódczym. Takiego bojownika potrzebowała młoda republika. I Bolívar nie zawiódł jej oczekiwań, zdobywszy niemal z marszu stolicę – Caracas. Droga do niepodległości była jednak długa, pełna sukcesów, ale i niepowodzeń.

Do armii wyzwolenczej napływali licznie cudzoziemcy-wolontariusze: Anglicy, Irlandczycy, Niemcy, Szwedzi, Francuzi i Polacy. Wśród nich znalazł się znany nam już Marcinkowski. W Angosturze, tymczasowej stolicy Wenezueli, Bolívar powierzył mu organizację i szkolenie kilku tysięcy ochotników, z których utworzono tzw. Legión Británica. Jako dowódca wenezuelskiej kawalerii Marcinkowski uczestniczył w operacjach wojennych w Guyanie i w Nowej Granadzie oraz w zwycięskiej bitwie pod Las Queseras del Medio. W kolejnym starciu (bitwa pod Carabobo) został ranny. Walczył również z rojalistami w prowincjach Guayana i Barcelona. Ceniony za nienaganną służbę został awansowany do stopnia generała. Wtedy też przedstawił władzom projekt umundurowania kawalerii wzorowany na mundurach polskich z czasów wojen napoleońskich. Około roku 1820, po zakończeniu wojen o niepodległość Ameryki hiszpańskiej wystąpił z wojska i na długie lata zamieszkał w Bogocie, gdzie zmarł¹⁰.

Jednym z ochotników zwerbowanych do Legión Británica był polski oficer Juan de Brigard y Dombrowski (ok. 1792–1854), warszawianin spokrewniony z generałem Janem Henrykiem Dąbrowskim. Zanim przybył do Wenezueli w 1818 roku (namówiony przez Bolívara), miał za sobą chlubną przeszłość wojenną, jako uczestnik bitwy pod Borodino (po stronie Napoleona, któremu pozostał wierny do końca jego panowania), pod Lipskiem i Waterloo, dosłużywszy się rangi kapitana. W Wenezueli jako podporucznik batalionu Barcelona uczestniczył w kampanii generała José Francisco Bermúdeza (1819).

¹⁰ Już w 1882 roku w Kolumbii poświęcono Marcinkowskiemu książkę biograficzną: Galán Ángel María, *Biografía del Coronel de la Independencia Felipe Mauricio Martin*, Bogota 1882. Nadmienmy przy tej okazji, że Marcinkowski wraz z wojskami Bolívara walczył także o wolność Nowej Granady (obecnie Kolumbia).

Za udział w zdobyciu Cumaná – miasta portowego nad Morzem Karaibskim – został awansowany do stopnia kapitana. Utworzył wówczas szwadron kawalerii w prowincji Casanare, z którym walczył w kampanii zakończonej zdobyciem Maracaibo – miasta w północno-zachodniej Wenezueli. Odszedł z wojska w 1824 roku z powodu zawarcia związku małżeńskiego z Rosalią Galindo y Camacho, z którą miał czworo dzieci¹¹.

Piękną kartę w walkach narodowowyzwoleńczych Wenezueli zapisał inny oficer polski – Izydor Borowski (1776–1838), były uczestnik Insurekcji Kościuszkowskiej i Legionów Polskich we Włoszech¹². Brał również udział w niesławnej interwencji Napoleona I na San Domingo. Wątpiąc w sens walki z wojskami mulacko-murzyńskimi, udał się do Wenezueli, gdzie wstąpił do oddziałów generała Mirandy. Po klęsce uciekł wraz z nim na Jamajkę, ale już w 1810 roku znalazł się ponownie w Ameryce Południowej, tym razem w armii powstańczej Bolívara. We wszystkich walkach Borowski wyróżniał się wielką odwagą oraz uzdolnieniami strategicznymi i organizacyjnymi. Doceniając te walory Bolívar mianował go swym adiutantem, a następnie generałem.

Razem z powstańcami Borowski pokonywał dziewicze dżungle nad Orinoko i stale towarzyszył Bolívarowi, także podczas jego przymusowej ucieczki na Jamajkę przed niewolą hiszpańską. W 1816 roku obydwaj powrócili na wybrzeże Wenezueli i przeszli wraz z wojskiem powstańczym przez Andy w głąb Kolumbii. Stanąwszy na czele części armii wyzwolenczej Borowski sforsował pasmo górskie i zainicjował 7 sierpnia 1819 roku zwycięską bitwę z Hiszpanami nad Boyacá. Licząca 2 500 żołnierzy armia republikańska pokonała wówczas

¹¹ Informacje zaczerpnięte z książki biograficznej: Fernando Restrepo Uribe, *Juan de Brigard y Dombrowski y su época*, Bogota 1978 (wersja elektroniczna). W stolicy Wenezueli Caracas w Alei Prekursorów (w domyśle: niepodległości) wyryto napis ku czci bojownika o wolność Wenezueli – Polaka Juana de Brigard y Dombrowskiego.

¹² O Izydorze Borowskim zob. T. Łepkowski, *Simon Bolívar*, op. cit.; J. Drohojowski, op. cit.; M. Paradowska, *Polacy w Ameryce Południowej*, Wrocław 1977, s. 44; P. Czyżewski, *Perski wezyr i adiutant Simona Bolívara – niezwykła historia Izydora Borowskiego*, Historia.org.pl, [dostęp: 9.07. 2015]; D. Mucha, *Polacy w Ameryce Łacińskiej*, op. cit., s. 26–27.

trzytysięczne wojska Hiszpanów. Dzięki tej wiktorii (do niewoli wzięto 1 700 jeńców) Wenezuela odzyskała częściowo niepodległość, jednakże na całkowite uniezależnienie od władz w Madrycie musiała czekać do 1821 roku, gdy po zwycięskiej bitwie pod Carabobo nastąpiła klęska hiszpańskiego rządu w Wenezueli¹³.

W armiach Mirandy i Bolívara walczyli również inni Polacy, przeważnie byli oficerowie napoleońscy. Należał do nich m.in. Ludwik Flegel (ok. 1796–1833), dowódca batalionu w bitwie pod Carabobo (1821) oraz uczestnik bitwy pod Caracas¹⁴. Jego towarzyszem broni był także pułkownik – Ferdynand Sierakowski (1793–1828) – który również brał udział w bitwie pod Carabobo. Był on twórcą szwadronu kawalerii i pozostał do końca wierny Bolívarowi. I jeszcze nazwisko pułkownika Józefa Szeliskiego (1792–1841) godne jest przypomnienia. Był wszak adiutantem Bolívara i instruktorem partyzantów wenezuelskich¹⁵.

Maria Paradowska we wspomnianej monografii skonstatowała: „Oczywiście (...) Polaków walczących u boku Mirandy i Bolívara było więcej, niestety znamy nazwiska tylko kilku z nich”¹⁶. Dodajmy zatem jeszcze jednego bohatera walk wyzwoleniczych w Wenezueli – pułkownika Michała Rolę Skibickiego (1793–1847)¹⁷. Ten syn starosty z Wołynia, po ukończeniu słynnego Liceum Krzemienieckiego opuścił nielegalnie Polskę i wyjechał do Ameryki, aby wstąpić

¹³ T. Łepkowski, *Wojny o niepodległość...*, op. cit., s. 216. Po upływie dwóch lat Borowski opuścił Amerykę Południową (na skutek intryg w sztabie Bolívara) i udał się do Persji. Tam uzyskał nominację na emira, a potem wezyra i dowódcy wojskowego walczącego przeciw Afganom i emiratowi arabskim. Zreorganizował armię perską na wzór francuski. Poległ jako dowódca wojsk oblegających twierdzę Herat. Pochowano go w Teheranie. Uznawany jest za bohatera narodowego Persji.

¹⁴ Flegel wziął także udział w oblężeniu Puerto Cabello. Za zasługi wojenne przyznano mu stopień pułkownika. W 1822 roku ożenił się z kuzynką Bolívara i zamieszkał w Caracas, gdzie zmarł; *Polska–Wenezuela...*, op. cit.

¹⁵ *Polacy pochowani na cmentarzu Montmartre oraz Saint-Vincent i Batignolles w Paryżu*. Praca zbiorowa pod red. A. Biernata i S. Górczyńskiego, Warszawa 1999, s. 175.

¹⁶ M. Paradowska, op. cit., s. 45.

¹⁷ Informacje o Michale Roli Skibickim można odnaleźć w biogramie jego stryjcznego brata Franciszka Skibickiego, zob. S. Konarski, *Franciszek Skibicki*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 38, Wrocław 1997–1998.

do służby w Republice Kolumbijskiej (do której należała wówczas Wenezuela). Za zasługi wojenne Bolívar nadał mu rangę podpułkownika. Po odzyskaniu niepodległości armia nadal była potrzebna dla obrony przed wrogami zewnętrznymi. Rola Skibicki służył wówczas w Sztabie Generalnym. W 1824 roku uczestniczył w konkursie ogłoszonym przez rząd Wenezueli na projekt kolumny upamiętniającej zwycięstwo pod Carabobo. Po rozpadzie w 1830 roku Wielkiej Kolumbii i powstaniu niezależnych państw Wenezueli, Nowej Granady i Ekwadoru, Rola Skibicki został adiutantem generała José Antonio Páeza. W roku 1831 powrócił do Europy, aby uczestniczyć w powstaniu listopadowym. Przybył jednak za późno i dlatego zdecydował się na czasowe pozostanie w Paryżu. Tu zaprzyjaźnił się z Juliuszem Słowackim¹⁸, który w I tomie *Poezji* wydanym w Paryżu (1832) zamieścił wiersz *Do Michała Roli Skibickiego podpułkownika wojsk Rzeczypospolitej Kolumbijskiej, poświęcając mu powieści wschodnie „Mnicha” i „Ara-ba”* o początkowym dystychu:

I znowu ciebie ziemia przywołuje stara
Z Kolumbijskiej krainy, z grobu Boliwara¹⁹.

I to już wszystkie znane nam postacie polskich bojowników o niepodległość Wenezueli. Nie było ich zbyt wiele, na pewno mniej niż np. w Meksyku²⁰. Nie zmienia to jednak faktu, iż także w tym wypadku sprawdziły się znane słowa Tadeusza Kościuszki: „Polska jest

¹⁸E. Sawrymowicz, *Kalendarz życia i twórczości Juliusza Słowackiego*, Wrocław 1960 (strony według indeksu nazwisk).

¹⁹J. Słowacki, *Utwory wybrane*, t. 1, Warszawa 1965, s. 14. Wyjaśnijmy przy okazji, że Bolívar zmarł na gruźlicę płuc w grudniu 1830 roku (stąd u poety pojawił się ów „grób Bolíwara”). Natomiast Rola Skibicki w 1833 roku wyjechał do Galicji jako wysłannik Związku Jedności Narodowej, ale został skazany na trzy lata więzienia za malwersację. Po uwolnieniu wrócił do Królestwa Polskiego, jednakże zesłano go w głąb Rosji za wcześniejszy nielegalny wyjazd do Ameryki. Dalszych jego losów nie znamy.

²⁰Zob. D. Mucha, *Polacy w ruchu niepodległościowym XIX-wiecznego Meksyku*, „Niepodległość i Pamięć” 2017, nr 3 (59), s. 39–54. Należy pamiętać, iż w wielu wypadkach ci sami Polacy walczyli o niepodległość kilku narodów hiszpańskiego imperium kolonialnego w Ameryce Łacińskiej.

wszędzie, gdzie bronią wolności”. Nie mogąc walczyć o suwerenność własnej ojczyzny (zwłaszcza po klęsce powstań narodowych) patriotycznie i internacjonalistycznie usposobieni polscy emigranci umieli bić się o niepodległość innych zniewolonych narodów.

Danuta Mucha

Bibliografia

Czyżewski P., *Perski wezyr i adiutant Simona Bolívara – niezwykła historia Izydora Borowskiego*, Historia.org.pl, [dostęp: 9.07.2015].

Drohojowski J., *Polacy w Meksyku, Ameryce Środkowej i krajach andyjskich w XIX wieku*, „Dzieje Najnowsze” 1972, nr 2.

Francisco de Miranda, https://pl.wikipedia.org/wiki/Francisco_de_Miranda; [dostęp: 23.04.2018].

Galán A.M., *Biografía del Coronel de la Independencia Felipe Maurizio Martín*, Bogota 1882.

Konarski S., *Skibicki Franciszek*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 38, Wrocław 1997–1998.

Łepkowski T., *Martin (Marcinkowski) Filip Maurycy*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 20, Wrocław 1975.

Łepkowski T., *Simon Bolívar*, Warszawa 1976.

Łepkowski T., *Wojny o niepodległość (1891–1825)*, [w:] *Dzieje Ameryki Łacińskiej*, t. 1, 1750–1870/80, pod red. T. Łepkowskiego, Warszawa 1977.

Mucha D., *Polacy w Ameryce Łacińskiej. Słownik biobibliograficzny*, Łódź 2016.

Mucha D., *Polacy w ruchu niepodległościowym XIX-wiecznego Meksyku*, „Niepodległość i Pamięć” 2017, nr 3 (59).

Paradowska M., *Polacy w Ameryce Południowej*, Warszawa 1977.

Pertek J., *Polacy na szlakach morskich świata*, Gdańsk 1957.

Polacy pochowani na cmentarzu Montmartre oraz Saint-Vincent i Batignolles w Paryżu, praca zbiorowa pod red. A. Biernata i S. Górzyńskiego, Warszawa 1999.

Polska–Wenezuela. Historia i współczesność. Tekst i opracowanie graficzne M. Szczepańczyk, <http://Caracas.Msz.gov.pl/resource/49278e63-67e2-4e4c-8f49-69b9682fcfd1:JCR>; [dostęp: 19.04.2018].

Restrepo F.U., *Juan de Brigard y Dombrowski y su época*, Bogota 1978.

Retinger J., *Polacy w cywilizacjach świata do końca wieku XIX*, Warszawa 1937.

Sawrymowicz E., *Kalendarz życia i twórczości Juliusza Słowackiego*, Wrocław 1960.

Słowacki J., *Utwory wybrane*, t. 1, Warszawa 1965.

Sońta-Jaroszewicz T., Jaroszewicz Z., *Polscy żołnierze walczący o niepodległość Ameryki Południowej u boku Mirandy i Bolívara*, [w:] *Relacja Polska–Kolumbia. Historia i współczesność*, Warszawa 2006.

Poles in the Venezuelan wars for independence (1806–1821)

Key words

South America, Spain's colonial empire, Venezuela, independence wars (1806–1821), Miranda and Bolívar, Poles in the fight for freedom

Summary

At the beginning of the 19th century, a handful of South American nations, including Venezuela, began multi-annual wars to gain independence from Spain, in which Poles also participated. These were generally officers and regular soldiers, who participated in the Napoleonic Wars. In 1806–1821, they fought with gallantry and even sacrificed themselves under the command of the two most outstanding generals: Francisco de Miranda and Simón Bolívar. This article wishes to present a few Polish officers such as Gustaw Berguda, Izydor Borowski, Filip Marcinowski, and Michał Rola Skibicki, who, for their valiancy, earned high officer ranks, as well as the gratitude of the Venezuelan nation.

Polen in den Unabhängigkeitskriegen Venezuelas (1806–1821)

Schlüsselworte

Südamerika, spanisches Kolonialreich, Venezuela, Unabhängigkeitskriege (1806–1821), Miranda und Bolívar, Polen in Befreiungskämpfen.

Zusammenfassung

Zu Beginn des 19. Jahrhunderts fingen einige südamerikanische Nationen (einschließlich Venezuela) langjährige Befreiungskriege mit Spanien an. An diesen Unabhängigkeitskampagnen nahmen auch die Polen teil. Sie waren meistens Offiziere und einfache Soldaten – Teilnehmer der napoleonischen Kriege. In Venezuela kämpften

sie tapfer und hingebungsvoll (1806–1821) unter dem Kommando von den zwei außerordentlichen Generälen: Francesco de Miranda und Simón Bolívar. In dem Artikel wurden Persönlichkeiten von einigen polnischen Offizieren vorgestellt (u.a. Gustav Bergud, Izidor Borowski, Filip Marcinkowski und Michał Rola Skibicki), die für ihre Tapferkeit hohe Dienstgrade die Dankbarkeit des venezolanischen Volkes verdienen.

Поляки в войнах за независимость Венесуэлы (1806–1821)

Ключевые слова

Южная Америка, испанская колониальная империя, Венесуэла, войны, за независимость, (1806–1821), Миранда и Боливар, Поляки в освободительной борьбе

Исложение

В начале XIX века некоторые народы Южной Америки, (в том числе Венесуэла) начались мзатяжные освободительные войны с Испанией. В тех национально-освободительных кампаниях участвовали также поляки. Это были прежде всего офицеры и рядовые солдаты-участники наполеоновских войн. В Венесуэле они храбро и самоотверженно (в годах 1806–1821) воевали под командованием двух самых выдающихся генералов: Франсиско де Миранды и Симона Боливера. В статье представлены личности нескольких офицеров (в том числе Густава Бергуда, Изидора Боровского, Филиппа Марцинковского, Михаила Роли Скибицкого), которые за своё мужество достигали высоких воинских званий, а также добивались благодарности венесуэльского народа.

Publikacje nadesłane

Irena Kotowicz

„Głos Podolan: [biuletyn Klubu „PODOLE” Stołecznego Oddziału Towarzystwa Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich]”

2017: nr 145, 146.

Towarzystwo Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich w Krakowie

„Cracovia Leopoldis : [czasopismo Oddziału Krakowskiego Towarzystwa Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich]”

2017: nr 88, 89.

Żydowski Instytut Historyczny

„Kwartalnik Historii Żydów”

2017: nr 3 (263).

Oddział Tłumaczan

„Zeszyty Tłumackie : pismo Towarzystwa Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich. Ogólnopolskiego Oddziału Tłumaczan – Wrocław”

2017: nr 2 (60).

Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej

„Biuletyn Informacyjny : miesięcznik Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej”

2017: nr 12.

Towarzystwo Przyjaciół Legionowa

„Rocznik Legionowski”

2017: t. 10.

Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie

Wiesław Śladkowski, *Szkice polsko-francuskie XIX–XX wiek*, Lublin 2015.

Jarosław Kus (oprac.), *Katalog dokumentów życia społecznego 1918–1939*, Lublin 2012.

Irena Dziok-Strelnik, *Bibliografia starych druków lubelskich 1630–1800*, Lublin 1997.

Elżbieta Kurpińska (oprac.), *Katalog ekslibrysów Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie*, Lublin 2009.

Grzegorz Figiel, Ryszard Szczygieł, Wiesław Śladkowski (red.), *Lublin : 700 lat dziejów miasta*, Lublin 2017.

Wincenty Pol, *Mohort : rapsod rycerski*, Lublin 2017.

Maria Krajewska (oprac.), *Korespondencja Erazma Majewskiego z Hieronimem Łopacińskim*, Lublin–Warszawa 2017.